

พตส. 15

เอกสารทางวิชาการ

บทบาทของคนรุ่นใหม่ในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง
กรณีศึกษา : พรรคประชาชน

เอกสารทางวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรม
หลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 15
ประจำปี 2568
ลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พตส. 15

เอกสารทางวิชาการ

บทบาทของคนรุ่นใหม่ในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง
กรณีศึกษา : พรรคประชาชน

จัดทำโดยนักศึกษากลุ่มที่ 14

1. นายคุณวุฒิ	ธรรมพรหมกุล	รหัส 013
2. นายดนัย	ศรีโมรา	รหัส 038
3. นางปรียาพร	กยาวัฒนกิจ	รหัส 060
4. นางสาววิธาวีร์	ประทุมสวัสดิ์	รหัส 101
5. นายวีรวุฒิ	จุมพลคุณวุฒิ	รหัส 106
6. พันตำรวจเอก ศักดิ์สิทธิ์	มีสวัสดิ์	รหัส 111

เอกสารทางวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรม
หลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 15 (พตส.15)
ประจำปี พ.ศ. 2568

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พตส. 15

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เอกสารทางวิชาการนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรม
หลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 15 ประจำปี 2568
ของสถาบันวิทยาการพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ลงชื่อ.....

(นายสัตยะพล สัจจเดชะ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

พันตำรวจตรี .....

(เดชพล กอสนาน)
ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาการพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

บทบาทของคนรุ่นใหม่ในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง กรณีศึกษา : พรรคประชาชน

นายคุณวุฒิ ธรรมพรหมกุล
นายดนัย ศรีโมรา
นางปรียาพร กยาวัฒนกิจ
นางสาววิธาวีร์ ประทุมสวัสดิ์
นายวีรวุฒิ จุมพลคุณวุฒิ
พันตำรวจเอก ศักดิ์สิทธิ์ มีสวัสดิ์

บทคัดย่อ

การมีพรรคการเมืองที่เข้มแข็งย่อมเป็นพื้นฐานของการมีระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งด้วย พรรคการเมืองนับเป็นสถาบันการเมืองที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งปัจจุบันคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง จากการศึกษาการทำงานของพรรคประชาชน จึงได้มีการนำเสนอแนวความคิด รูปแบบ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนคนรุ่นใหม่ทางการเมืองและการตรวจสอบการเลือกตั้งในสังคมไทย รวมถึงการวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งเน้นถึงบทบาทของคนรุ่นใหม่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองไทยมีความเข้มแข็ง โดยศึกษาจากพรรคประชาชน ใช้เกณฑ์ในการพิจารณา 4 ประการ ได้แก่ หลักเกณฑ์เรื่องโครงสร้างของพรรคการเมือง หลักเกณฑ์เรื่องการรักษาวินัยของพรรค (party discipline) หลักเกณฑ์เรื่องการทำให้สาขาพรรคการเมืองเป็นกลไกเชื่อมโยงกับประชาชน และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นทางการซึ่งเก็บรวบรวมไว้ โดยกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง บทความนี้พบว่า พรรคการเมืองไทยยังมีความไม่เข้มแข็งอย่างน้อย 4 ประการ คือ ประการแรก โครงสร้างของพรรคการเมืองไทยยังเป็นแบบ “รวมศูนย์อำนาจ” ประการที่สอง พรรคการเมืองไทยยังมีปัญหาเรื่องการรักษาวินัยของพรรค ประการที่สาม สาขาพรรคการเมืองยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำกิจกรรมทางการเมือง และประการสุดท้าย ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จากการสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐตกอยู่กับพรรคการเมืองใหญ่เพียงสองพรรค (ขั้วอำนาจ) ดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองไทยต่อไป พรรคประชาชนจึงส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : บทบาทของคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมให้พรรคการเมืองไทยเข้มแข็ง พรรคประชาชน

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงกฎกติกาทางการเมืองใหม่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 จึงเป็นเหตุให้ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความแตกต่างไปจากเดิม (การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 27)

พรรคประชาชน ชื่อพรรคเก่าแก่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 ถูกใช้มาแล้ว 4 ครั้งในเวทีการเมืองไทย ก่อนกลายเป็นบ้านหลังใหม่ของพรรคก้าวไกลหลังจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคก้าวไกล พร้อมสั่งตัดสิทธิคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นเวลา 10 ปี ส่งผลให้ อดีต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกลที่เหลือรอดหลังการยุบพรรคจำนวน 143 คน ต้องหาพรรคสังกัดใหม่ โดยที่ประชุม สส. มีการเสนอชื่อ นายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ เป็นแคนดิเดตหัวหน้าพรรคคนใหม่ ภายใต้ชื่อพรรคประชาชน ที่จะเปลี่ยนมาจากพรรคถิ่นกาขาวชาววิไลในชื่อ **พรรคถิ่นกาขาว** และเปลี่ยนชื่อพรรคเป็น **พรรคถิ่นกาขาวชาววิไล** เมื่อปี พ.ศ. 2561 ก่อนเปลี่ยนชื่อเป็นชื่อปัจจุบันเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2567 เพื่อรองรับอดีตสมาชิกจากพรรคก้าวไกลที่ถูกยุบจากคดียุบพรรคการเมือง พ.ศ. 2567 ในทางพฤตินัยแล้ว พรรคประชาชน จึงเป็นพรรคการเมืองที่มีวิวัฒนาการมาจากพรรคอนาคตใหม่ มาเป็นลำดับที่ 3 ปัจจุบันมี นายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ เป็นหัวหน้าพรรค และนายศรายุทธิ์ ใจหลัก เป็นเลขาธิการพรรค ต่อมาในปี พ.ศ. 2567 หลังจากพรรคถิ่นกาขาวชาววิไลจะเป็นพรรคสำรองของพรรคก้าวไกลหากถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้ยุบพรรค นายตุลย์ ตินตะโมระ หัวหน้าพรรคถิ่นกาขาวชาววิไล ได้ทำหนังสือลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 และคณะกรรมการบริหารพรรคได้รับทราบหนังสือลาออกเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ส่งผลให้คณะกรรมการบริหารพรรคชุดเดิมพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะในวันดังกล่าว

ภายหลังศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้ยุบพรรคก้าวไกลจากคดียุบพรรคการเมือง พ.ศ. 2567 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2567 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากอดีตพรรคก้าวไกลที่ยังเหลืออยู่ในขณะนั้นทั้ง 143 คน ได้ย้ายมาสมัครสมาชิกพรรคถิ่นกาขาวชาววิไล อย่างไรก็ตามตำแหน่งหัวหน้าพรรคนั้นเบื้องต้นคาดการว่าเป็นนางสาวศิริกัญญา ตันสกุล อดีตรองหัวหน้าพรรคก้าวไกล ฝ่ายนโยบาย แต่ต่อมามีผู้เสนอชื่อนายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ อดีตรองเลขาธิการพรรคก้าวไกล ฝ่ายพัฒนาระบบข้อมูลและดิจิทัลขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคแทนทีมแกนนำยุทธศาสตร์ก่อนมีมติให้เสนอชื่อนายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ จากนั้นมีการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการลงมติเลือกหัวหน้าพรรคคนใหม่ ระหว่างนางสาวศิริกัญญา ตันสกุล กับนายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ และที่ประชุมมีมติให้เลือกนายณัฐพงษ์เป็นหัวหน้าพรรคคนใหม่ พร้อมกันนั้นยังได้มีการหารือเปลี่ยนชื่อพรรคด้วย

เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2567 มีการประชุมใหญ่วิสามัญครั้งที่ 1/2567 ของพรรคถิ่นกาขาวชาววิไลที่อาคารไทยซัมมิท ซึ่งเป็นที่ทำการของพรรคอนาคตใหม่ในอดีต เพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคด้วยการร่างข้อบังคับขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดยเปลี่ยนชื่อพรรคเป็น **พรรคประชาชน** ซึ่งถือเป็นการใช้ชื่อพรรคนี้เป็นครั้งที่ 5 ต่อจาก พ.ศ. 2490, พ.ศ. 2499, พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2541 นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงตราสัญลักษณ์ รวมทั้งที่ทำการพรรค โดยเปลี่ยนมาใช้อาคารอนาคตใหม่ ซึ่งเป็นอดีตที่ทำการพรรคก้าวไกล เป็นที่ทำการของพรรคประชาชนและเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ โดยปรับลงเหลือ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นจำนวนขั้นต่ำสุดที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

พรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนด โดยนอกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคข้างต้นแล้ว ยังมีอีก 4 ตำแหน่ง คือ นายศรายุทธิ์ ใจหลัก ผู้อำนวยการพรรคอนาคตใหม่และพรรคก้าวไกลในอดีต และนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ และนายชัยธวัช ตุลาธน เป็นเลขาธิการพรรค นางสาวชุติมา คชพันธ์ เป็นเหรัญญิกพรรค นายณัฐวุฒิ บัวประทุม อดีตรองหัวหน้าพรรคก้าวไกล ฝ่ายกฎหมายเป็นนายทะเบียนสมาชิกพรรค และนายพิจารณ์ เชาวพัฒนวงศ์ อดีตรองหัวหน้าพรรคก้าวไกล ฝ่ายกิจการสภาเป็นกรรมการบริหารพรรค ขณะที่ตำแหน่งอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในกรรมการบริหารพรรค เป็นตำแหน่งเดิมจากที่เคยดำรงตำแหน่งในพรรคก้าวไกลทั้งหมด ประกอบด้วยนางสาวศิริกัญญา ตันสกุล เป็นรองหัวหน้าพรรค และนายพริษฐ์ วัชรสินธุ เป็นโฆษกพรรค โดยนายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ กล่าวว่าพรรคจะสานต่อนโยบายของพรรคอนาคตใหม่และก้าวไกล ซึ่งรวมถึงการเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ในลักษณะที่รัดกุมมากขึ้น อีกทั้งยังตั้งเป้าหมายชนะการเลือกตั้งทั่วไป และเป็นรัฐบาลพรรคเดียวภายในปี พ.ศ. 2570 ภายใต้การทำงานของพรรคประชาชน

โดยพรรคประชาชนได้เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพรรคการเมืองให้เกิดการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้มากขึ้นในปัจจุบัน และทำให้ประชาชนคนรุ่นใหม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน อีกทั้งจะทำให้ปัญหาและความต้องการของประชาชนได้รับการตอบสนองด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มกำลังสำคัญในการส่งเสริมให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น บทความนี้จึงขอนำเสนอข้อพิจารณาเกี่ยวกับบทบาทของคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง โดยมีการนำเสนอ แนวความคิด รูปแบบ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนคนรุ่นใหม่ในทางการเมืองและในการตรวจสอบกระบวนการทำงานของพรรคการเมือง รวมถึงการวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ในการตรวจสอบของประชาชนในสังคมไทย บทสรุป และข้อเสนอแนะเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติและพัฒนาเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้คณะผู้ศึกษามุ่งความสนใจ ศึกษาประเด็นบทบาทของคนรุ่นใหม่ในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง กรณีศึกษา พรรคประชาชน ในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยเป็นสถาบันทางการเมืองที่ยั่งยืน ในสี่ด้าน คือ (1) ความสามารถในการปรับตัวหรือมีความยืดหยุ่น (2) ความซับซ้อน (3) ความมีอิสระ และ (4) ความเป็นปึกแผ่น โดยพบว่า ปัญหาความเป็นสถาบันของพรรคประชาชนเป็นสถาบันทางการเมืองที่ยั่งยืน เป็นหัวใจและเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การศึกษาเรื่อง บทบาทของคนรุ่นใหม่ในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง กรณีศึกษา พรรคประชาชน ในครั้งนี้ หากสามารถศึกษาและวิเคราะห์ได้ถึงความเป็นพรรคการเมืองภายใต้การอธิบายเชิงสาเหตุ (casual explanation) ก็จะทำให้การศึกษาในครั้งนี้สามารถทราบได้ถึงปรากฏการณ์ที่มีความสมเหตุสมผลที่พรรคประชาชนได้รับคะแนนจากประชาชนเกินคาดยิ่งขึ้น โดยคณะผู้ศึกษามุ่งหวังในองค์ความรู้ที่จะได้รับสามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้พรรคการเมืองต่าง ๆ สามารถก้าวไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน อันจะส่งผลให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินงานทางการเมืองได้อย่างมั่นคงมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อทราบหน้าที่และบทบาทที่มีความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการตอบคำถามในทางทฤษฎีที่สำคัญว่าพรรคการเมืองไทยมีความสำคัญอย่างไรในการปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองมีบทบาทและหน้าที่สำคัญอะไรบ้างที่ช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยที่สำคัญและเป็นหัวใจของการนำเข้าสู่ประเด็นที่จะพัฒนาพรรคการเมืองคนรุ่นใหม่ให้มีความเข้มแข็ง

2. เพื่อทราบแนวคิดและเกณฑ์พิจารณาเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมือง เป็นการอธิบายเกี่ยวกับกรอบแนวคิดที่บทความนำมาใช้พิจารณาความเข้มแข็งของพรรคการเมืองและระบบพรรคการเมืองในประเทศไทย

3. เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ซึ่งอาศัยข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับพรรคการเมืองในประเทศไทย ซึ่งเป็นช่องทางให้ประชาชนคนรุ่นใหม่ได้แสดงออกในการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองและสนใจในปัญหาของบ้านเมืองมากขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงหน้าที่และบทบาทที่สำคัญของพรรคการเมืองในการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน พรรคการเมืองต้องการกระตุ้นให้ประชาชนคนรุ่นใหม่มีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องและสนใจในปัญหาของบ้านเมืองมากขึ้น รวมทั้งตระหนักถึงบทบาทของตนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. เป็นช่องทางให้ประชาชนคนรุ่นใหม่ได้แสดงออกในทางการเมือง

3. เป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานระหว่างคนรุ่นใหม่ กลุ่มประชาชน หรือกลุ่มประโยชน์ต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจและการทำงานในสังคมร่วมกัน ตลอดจนปลุกเร้าให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองและเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง

4. กำหนดนโยบายหลักสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารและปกครองประเทศ

5. กระตุ้นให้ประชาชนคนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยการเสนอตัวผู้มีชื่อเสียงเข้าสมัครรับเลือกตั้ง การตั้งสาขาพรรคการเมือง หรือชมรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนใจในทางการเมือง

6. การสร้างผู้นำทางการเมือง โดยการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรทางการเมืองมาเป็นผู้นำด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ภารกิจอุดมการณ์หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมืองที่มีต่อการเลือกตั้งการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองในอนาคต

7. ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลเมื่อมีเสียงข้างมาก และทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านหรือถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาลเมื่อได้รับเสียงข้างน้อย

8. พรรคการเมืองจะทำหน้าที่แทนประชาชนในการเรียกร้องหรือกดดันให้รัฐบาลสนองตอบในแนวทางที่เห็นว่าเหมาะสม ถ้ายังไม่มีโอกาสในการบริหารประเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พรรคการเมือง หมายถึง องค์กรทางการเมืองที่มีลำดับการบังคับบัญชาเป็นระบบมีจุดมุ่งหมายเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจหรือตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาลโดยพรรคการเมืองใชการเลือกตั้งเป็นกลไกหลังในการแข่งขันเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจในการศึกษาครั้งนี้พรรคการเมือง หมายถึง พรรคประชาชน

2. พรรคประชาชน หมายถึง พรรคการเมืองที่ได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษาตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นพรรคประชาชน **สมมุติฐาน** : คนรุ่นใหม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม จึงมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมือง

ความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ในการปกครองแบบประชาธิปไตย พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนในการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองในฐานะ “เจ้าของประเทศ” พรรคการเมืองมีบทบาทหน้าที่ในฐานะ “ตัวกลาง” ในการเชื่อมโยงประชาชน กลุ่มทางสังคม กลุ่มผลประโยชน์ และสมาชิกพรรคเข้ากับสถาบันที่ใช้อำนาจทางการเมือง เช่น รัฐบาล รัฐสภา เป็นต้น ซึ่งบทบาทหน้าที่นี้สามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การสรรหาบุคคลมาเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และการคัดสรรตัวแทนของพรรคการเมือง เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งทางการเมือง การรวบรวมพลังประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มาสนับสนุนพรรคการเมืองเพื่อให้มีโอกาสเป็นรัฐบาลได้ รวมถึงการประสานประโยชน์อันเกิดจากความขัดแย้งเพื่อนำไปสู่การตกลงโดยวิถีทางของประชาธิปไตย เป็นต้น (วิสุทธิ์ โพธิแท่น 2544; Hofmeister and Grabow 2011) ในประเทศเผด็จการพรรคการเมืองก็มีบทบาทและความสำคัญทางการเมืองเช่นกัน เนื่องจากเผด็จการบางรูปแบบมีพรรคการเมืองเป็นองค์กรสำคัญในการปฏิวัติและขับเคลื่อนทางสังคม กล่าวคือ ประเทศที่ปกครองด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์อาศัยพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคการเมืองหลักพรรคเดียวที่มีความชอบธรรมในการดำเนินบทบาททางการเมืองทุกด้าน ประเทศที่ปกครองโดยผู้นำสูงสุดคนเดียว (เช่น อียิปต์ ลิเบีย ตูนิเซีย ฯลฯ ก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในช่วงต้นปี 2554) ก็อาศัยการจัดตั้งพรรคการเมืองของผู้นำและพรรคพวกเพียงพรรคเดียวเป็นกลไกการใช้และรักษาอำนาจทางการเมือง (สุนีย์ คำสุข 2554)

พรรคการเมืองมีหลายรูปแบบและไม่ได้แข่งขันกันเฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น แต่พรรคการเมืองยังมีการจัดองค์กรและระดมสรรพกำลังในสังคมซึ่งเป็นพลังผลักดันระบอบการปกครองอย่างต่อเนื่อง พรรคการเมืองจึงต้องมีพื้นฐานในการจัดองค์กรเป็นเวลายาวนาน มีแหล่งทรัพยากรที่เพียงพอ และมีสถานะทางกฎหมายในกระบวนการทางการเมือง พรรคการเมืองถือว่ามีความสำคัญในการเชื่อมโยงผู้นำกับผู้ตาม และทำให้ผลประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (หรือกลุ่ม) กลายเป็นทางเลือกเชิงนโยบายซึ่งเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม (Hofmeister and Grabow, 2011) ในหลายสังคม พรรคการเมืองยังมีส่วนสำคัญในการผลักดันผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ผลประโยชน์ทางการเมืองด้วย เช่น การจัดกิจกรรมทางสังคม 10 การสร้างความยอมรับนับถือในบทบาทและสถานะของประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ (เช่น พิจารณาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเพื่อดึงเสียงสนับสนุน) การส่งเสริมความรู้สึกมั่นคง ความผูกพันและการบรรลุผลร่วมกันของคนในสังคม เป็นต้น (Uslaner, 2006) ดังนั้น พรรคการเมืองจึงเป็นสิ่งจำเป็นอันจะขาดเสียมิได้ในการปกครองแทบทุกรูปแบบ

เมื่อพรรคการเมืองมีบทบาทและหน้าที่สำคัญหลายประการ พรรคการเมืองจึงเป็นสิ่งจำเป็นอันจะขาดเสียมิได้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนแนวทางหนึ่งที่ทั่วโลกเห็นพ้องต้องกันก็คือการพัฒนาให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง สามารถแสดงบทบาทและทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของปวงชนได้ หรือเป็น “สถาบันทางการเมืองของประชาชน” นั่นเอง

การสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมือง : แนวคิดและเกณฑ์พิจารณา

ระบอบประชาธิปไตยเป็นการผสมผสานของกระบวนการในการปกครองตนเองทั้งที่เป็นแบบทางการและในทางสังคมอย่างเป็นพลวัต ดังจะเห็นได้ว่าระบอบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะ (public life) เช่น การรณรงค์หาเสียง การไปลงคะแนนเลือกตั้ง การประชุมรัฐสภา การเป็นสมาชิกและร่วมกิจกรรมกับกลุ่มทางสังคม เท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องของการออกแบบและสถาปนาสถาบันทางการเมืองและสถาบันทางสังคม ซึ่งรวมถึงรัฐธรรมนูญและองค์กรต่าง ๆ ที่บัญญัติขึ้น สิทธิที่ได้รับการรับรอง เสรีภาพของสื่อมวลชน กระบวนการเลือกตั้ง กระบวนการตุลาการตลอดจน ค่านิยมที่มีร่วมกันและองค์กรทางสังคมต่าง ๆ ด้วย การสถาปนาสถาบันทางการเมืองและสถาบันทางสังคม เหล่านี้ยังมีส่วนสำคัญในการดำรงรักษาการมีส่วนร่วม และป้องกันการใช้อำนาจที่เกินเลย ดังนั้น ความเชื่อมโยงและความสมดุลกันระหว่างการมีส่วนร่วมกับสถาบันจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง กล่าวคือ การมีส่วนร่วม โดยไม่มีสถาบันต่าง ๆ นั้นจะเป็นความสับสนวุ่นวายไร้ประสิทธิภาพ และมีแนวโน้มที่จะตอบสนองคนเพียงไม่กี่คนแต่คนส่วนใหญ่เสียประโยชน์ ส่วนสถาบันต่าง ๆ ที่ขาดการมีส่วนร่วมก็จะกลายเป็นการทำงานที่ไร้ประโยชน์ และในกรณีที่เลวร้ายที่สุดจะกลายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมจากข้างบนเท่านั้น

นอกจากนี้ การสร้างความเข้มแข็งให้กับสาขาพรรคการเมืองก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากความเข้มแข็งของสาขาพรรคการเมือง ย่อมทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งในระดับชาติไ ด้
เป็นอย่างดี ปรีชา หงส์ไกรเลิศและคณะ (2549: 24-25) สรุปว่าสาขาพรรคการเมืองมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญ 10 ประการ ดังนี้

(1) บทบาทและหน้าที่ในการสร้างผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

(2) บทบาทและหน้าที่ในการสร้างรากฐานให้พรรคการเมืองในระดับชาติมีความเข้มแข็ง

(3) บทบาทและหน้าที่ในการเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารในชุมชนท้องถิ่นให้กับพรรคการเมืองในระดับชาติ

(4) บทบาทและหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับรากหญ้าที่มีความสนใจนโยบายและวิธีดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับชาติ

(5 บทบาทและหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการเลือกตั้งของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(6) บทบาทและหน้าที่ในการคัดสรรผู้มีความรู้ความสามารถและความเหมาะสมมาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคในเขตเลือกตั้ง

(7) บทบาทและหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางของสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และประชาชนในท้องถิ่น

(8) บทบาทและหน้าที่ในการเป็นสื่อประสานระหว่างพรรคการเมืองกับสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และประชาชนในท้องถิ่น

(9) บทบาทและหน้าที่ในการระดมทุนทางการเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง เพราะสาขาพรรคการเมืองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในท้องถิ่น

(10) บทบาทและหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์นโยบายของพรรคให้สมาชิกพรรคการเมือง ประชาชน และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การพัฒนาพรรคการเมืองให้เข้มแข็งจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้สาขาพรรคการเมืองสามารถแสดงบทบาทและทำหน้าที่ดังที่กล่าวมาเพื่อให้สาขาพรรคการเมืองเป็นฐานรากในการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็งต่อไป

จากแนวคิดในการสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมืองข้างต้น จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองในฐานะสถาบันทางการเมืองของประชาชน (political party as a mass party) จำเป็นต้องมีกิจกรรมทางการเมือง ตามบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา ทั้งในเวลาที่มีการเลือกตั้งและไม่มีการเลือกตั้ง การสร้างพรรคการเมืองเพื่อนำไปสู่ความเป็นสถาบัน (institutionization) จึงต้องทำให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง มิใช่เป็นแต่เพียงในนามแต่ในทางปฏิบัติกลับกลายเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มนายทุนผู้มีอิทธิพล ซึ่งต้องการที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มพวกพ้องของตน โดยใช้ชื่อประชาชนมากล่าวอ้างเพื่อความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2548) ด้วยเหตุนี้ การสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมืองเพื่อให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์อย่างน้อย 4 ประการ (ปรีชา หงส์ไกรเลิศ และคณะ, 2549: 26-27) คือ ประการแรก โครงสร้างของพรรคการเมืองจะต้องมีความเข้มแข็งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประการต่อมา พรรคการเมืองมีความสามารถในการรักษาวินัยของพรรค (party discipline) ประการที่สาม การจัดโครงสร้างการบริหารของพรรคต้องให้ความสำคัญกับการทำให้สาขาพรรคการเมือง มีความเข้มแข็งและเป็นกลไกเชื่อมโยงกับประชาชน ประการสุดท้าย รัฐจะต้องมีส่วนสนับสนุนในเรื่องการจัดระเบียบทางการเงินให้กับพรรคการเมืองโดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองขึ้นมา

ความเข้มแข็งของพรรคการเมืองไทย : ข้อสังเกตเบื้องต้น

> พรรคการเมืองที่เข้มแข็ง...ต้องมีความยั่งยืน โดยความยั่งยืนของพรรคการเมืองจะต้องไม่ขึ้นอยู่กับชีวิตหรืออำนาจของผู้นำในพรรคการเมือง ต้องมีสาขาพรรคการเมืองที่กระจายไปสู่ชนบท บรรดากลุ่มผู้นำในพรรคการเมืองมีความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะรวมอำนาจการตัดสินนโยบายต่าง ๆ มาให้พรรคการเมืองของตนแต่ผู้เดียว หรือมิฉะนั้นก็เข้าร่วมกับพรรคการเมืองอื่น ที่สำคัญ...พรรคการเมืองต้องมีความพยายามที่จะหาคะแนนนิยมเมื่อมีการเลือกตั้ง และแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปเมื่อไม่มีการเลือกตั้ง
>
> - Joseph LaPalombara and Myron Weiner (1966)

การพัฒนาให้พรรคการเมืองและระบบพรรคการเมืองมีความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นความท้าทายที่ประเทศประชาธิปไตยเกิดใหม่ทั่วโลกต้องเผชิญอยู่เสมอ (Carey and Reynolds, 2007; Cox, 1997; LaPalombara and Weiner, 1966) และในกรณีของประเทศไทยก็มิได้เป็นข้อยกเว้น ผลจากการนำหลักเกณฑ์ 4 ประการดังที่กล่าวมาในตอนที่แล้วไปใช้ประเมินความเข้มแข็งของพรรคการเมืองไทยในปัจจุบัน พบว่า พรรคการเมืองไทยยังไม่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองสมกับที่ระบอบประชาธิปไตยคาดหวัง กล่าวคือ โครงสร้างของพรรคการเมืองไทยยังเป็นแบบ “รวมศูนย์อำนาจ” สาขาพรรคการเมืองยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำกิจกรรมทางการเมือง ในขณะที่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จากการสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐตกอยู่กับพรรคการเมืองใหญ่เพียงสองพรรค (ขั้วอำนาจ)

(1) โครงสร้างของพรรคการเมืองไทยยังเป็นแบบ “รวมศูนย์อำนาจ”

ในประเทศที่มีประชาธิปไตยก้าวหน้า โครงสร้างของพรรคการเมืองจะมีความเข้มแข็งทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น กล่าวคือ คณะกรรมการของพรรคระดับชาติ (national committee) หรือคณะกรรมการกลางของพรรค (central committee) จะประกอบด้วยตัวแทนของสาขาพรรคในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสาขาพรรคที่แบ่งตามลักษณะของการรวมผลประโยชน์ (interest aggregation) เช่น สหภาพ แรงงาน สมาคมเกษตรกรรม สมาคมอุตสาหกรรม สหกรณ์ชมรม ฯลฯ หรือแบ่งตามเขตการเลือกตั้ง (constituency) เช่น คณะกรรมการของพรรคการเมืองในระดับต่าง ๆ นับตั้งแต่เขตการเลือกตั้งขึ้นมาถึง ระดับชาติในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น นอกจากนี้พรรคการเมืองในประเทศเหล่านี้ยังมีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นตามเขตการเลือกตั้งทั่วประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและเป็นรากฐานให้กับพรรคการเมือง ของตนอีกด้วย (ปรีชา หงส์ไกรเลิศ และคณะ, 2549: 26)

ประเทศไทยมีความพยายามในการสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีการพัฒนาเข้มแข็งผ่านมาตรการ ทางกฎหมายมาอย่างต่อเนื่อง เช่น การบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง และการนำการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ (party list) ซึ่งเป็นระบบการเลือกตั้งที่พรรคการเมืองมีอำนาจสูงในการคัดสรรผู้สมัคร มาใช้ร่วมกับระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ยังกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมบทบาทของสาขาพรรคการเมือง โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 37 “ในกรณีที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไปหรือเป็นการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อให้ความเห็นชอบในการเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนในกลุ่มจังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของสาขาพรรคการเมืองนั้น”

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยชิ้นใหม่ ๆ ของนักวิชาการหลายท่าน สรุปสอดคล้องกันว่าอำนาจในการตัดสินใจของพรรคการเมืองไทยยังคงรวมศูนย์อยู่ที่ผู้นำหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลภายในพรรค (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2555) ทำการศึกษาข้อบังคับของสองพรรคการเมืองใหญ่ในประเทศไทยคือ

พรรคประชาชน พบว่า การกำหนดสัดส่วนของบุคคลที่จะเข้าร่วมในการประชุมใหญ่ของพรรคได้ให้น้ำหนักไปที่กรรมการบริหารพรรค สมาชิกที่เป็นรัฐมนตรี (ถ้ามี) สมาชิกที่เป็นสภาผู้แทนราษฎร และประธานสาขาพรรคหรือผู้แทนเท่านั้น ทำให้การตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ของพรรค โดยเฉพาะเรื่องการ พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจของสมาชิกระดับบนเท่านั้น ในขณะที่สมาชิกพรรค ทั่วไปแทบจะไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมได้เลย พรรคการเมืองของไทยจึงมีลักษณะเป็น “พรรคของผู้นำ (elite parties)” ที่มีโครงสร้างองค์กรที่อ่อนแอ มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ไม่ชัดเจน และขาดศักยภาพในการริเริ่มและผลักดันนโยบายพรรคการเมืองต่าง ๆ ของไทยมุ่งความสนใจไปที่การคัดเลือกบุคคลเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง และแสดงบทบาทในทางนิติบัญญัติและบริหารเท่านั้น (Croissant and Chambers, 2010: 217)

(2) พรรคการเมืองไทยยังมีปัญหาเรื่องการรักษาวินัยของพรรค (party discipline) พรรคการเมืองที่เข้มแข็งต้องมีความสามารถในการรักษาและเอาจริงเอาจังกับการบังคับใช้วินัยของพรรค พรรคการเมืองจะต้องมีระเบียบข้อบังคับ และมีการลงโทษทางวินัยแก่สมาชิกของพรรคที่กระทำการฝ่าฝืนมติของพรรคอย่างเฉียบขาด การรักษาวินัยของพรรคเป็นมาตรการสำคัญในการสร้างพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศและคณะ, 2549: 26) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 วางหลักการที่เป็นการส่งเสริมให้พรรคการเมืองไทยสามารถรักษาวินัยของพรรคในหลายมาตรา ที่สำคัญ เช่น มาตรา 20 (4) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองสิ้นสุดลงเมื่อ “พรรคการเมืองมีมติให้ออกตามข้อบังคับพรรคการเมือง เพราะกระทำผิดวินัยหรือจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุร้ายแรงอื่น”

การสิ้นสุดสมาชิกภาพตามมาตรา 20 (4) นี้ “ถ้าสมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยมติของพรรคการเมืองต้องเป็นมติของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งหมด และการลงมติให้ลงคะแนนลับ...”

นอกจากนี้ “...ถ้าสมาชิกผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ คัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา 65 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา 65 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา 65 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ สมาชิกผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยหรือจะคงสมาชิกภาพของพรรคการเมืองนั้นต่อไปก็ได้”

ด้วยเหตุนี้ ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 จะให้ความสำคัญกับการรักษาวินัยของพรรคการเมือง แต่การดำเนินการใด ๆ เพื่อรักษาวินัยของพรรคการเมืองนั้นก็ยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะข้อจำกัดตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติคุ้มครองในเรื่องสถานะและความเป็นอิสระในความเป็นผู้แทนปวงชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวในความเห็นของนักนิติศาสตร์บางท่านมีลักษณะ “เปิดช่อง” ให้สามารถตีความได้อย่างกว้างขวางถึงขนาดที่พรรคการเมืองไม่สามารถขับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ออกจากการเป็นสมาชิกได้เลยก็เป็นได้ (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2554) ปัญหาเรื่องวินัยของพรรคการเมืองจึงเป็นประเด็นที่ยังมีการถกเถียงกันอยู่ในหลายแง่มุมดังที่ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2555) ให้ความเห็นว่า

“ที่ผ่านมาพรรคการเมืองไทยประสบปัญหาเรื่องนักการเมืองไม่รักษาวินัยของพรรคการเมือง ทำให้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต้องมีการบัญญัติไว้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ต้องสังกัดพรรคการเมืองอย่างน้อย 90 วันก่อนวันเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง แต่บทบัญญัติเช่นนี้ยังคงมีอยู่เพื่อช่วยให้พรรคการเมืองสามารถควบคุมนักการเมืองให้รักษาวินัยของพรรคได้”

ความเห็นของลิขิตดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าในทางปฏิบัติ พรรคการเมืองของไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีความสามารถเพียงพอในการรักษาวินัยพรรคของตนมากนัก และจำเป็นต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมาย เช่น การบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 101 (3) และสิทธิในการให้สมาชิกพรรคพ้นจากสมาชิกภาพดังที่กล่าวมา เป็นต้น

(3) สาขาพรรคการเมืองยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำกิจกรรมทางการเมือง พรรคการเมืองในประเทศประชาธิปไตยก้าวหน้ามักอาศัยกลไกสาขาพรรคการเมืองเป็นกลไกขับเคลื่อนกิจกรรมของพรรคในระดับพื้นที่ พรรคการเมืองที่เข้มแข็งจะมีการกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่สำหรับการบริหารสาขาพรรคการเมือง เพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองของพรรค และสนองตอบ บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองในการสร้างผู้นำทางการเมืองซึ่งต้องเริ่มจากระดับท้องถิ่นขึ้นมา (ปรีชา หงส์ไกรเลิศและคณะ, 2549: 27) อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 กำหนดให้การจัดโครงสร้างการบริหารสาขาพรรคการเมืองเป็นรูปแบบ “คณะกรรมการสาขาพรรค” ประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1) ประธานสาขาพรรคการเมือง
2) รองประธานสาขาพรรคการเมือง
3) เลขานุการสาขาพรรคการเมือง
4) รองเลขานุการสาขาพรรคการเมือง
5) เหรัญญิกสาขาพรรคการเมือง
6) นายทะเบียนสมาชิกสาขาพรรคการเมือง
7) โฆษกสาขาพรรคการเมือง

จากโครงสร้างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตำแหน่งต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีอยู่ในสาขาพรรคการเมืองของไทยในปัจจุบันกำหนดให้มีเฉพาะตำแหน่งในทางบริหารและธุรการเพื่อประโยชน์ในการจัดการสำนักงานสาขาพรรคเท่านั้น แต่มิได้กำหนดตำแหน่งโดยมุ่งเน้นไปที่บทบาทและหน้าที่ของสาขาพรรคการเมืองในการเป็นกลไกที่สำคัญของพรรคเพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองในระดับพื้นที่/ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น หากต้องการสร้างความเข้มแข็งของพรรคการเมืองโดยสร้างจากสาขาพรรคการเมือง ควรมีการจัดแบ่งโครงสร้างการบริหารงานของสาขาพรรคการเมืองให้ครอบคลุมภารกิจสำคัญ ๆ ที่สาขาพรรคการเมืองควรเป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก เช่น งานทะเบียนสมาชิกพรรค งานสมาชิกสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ งานสำรวจประชามติ งานระดมทุนเข้าพรรคการเมือง งานรณรงค์การเลือกตั้ง งานวิชาการ แผนงานและโครงการ งานรับเรื่องราวและร้องทุกข์ เป็นต้น

(4) ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จากการสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐตกอยู่กับพรรคการเมืองใหญ่เพียงสองพรรค (ขั้วอำนาจ)

ผู้สนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง มีการถกเถียงอภิปรายกันในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา แนวคิดที่เสนอว่าพรรคการเมืองควรได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐจะเป็นที่ยอมรับและมีการนำไปปฏิบัติใช้กันอย่างกว้างขวางในประเทศเสรีประชาธิปไตย เช่น เยอรมนี เดนมาร์ก สวีเดน และประเทศประชาธิปไตยใหม่ในยุโรปตะวันออก (Fisher and Eisenstadt, 2004) ภายใต้แนวคิดนี้ รัฐจะต้องเข้าไปช่วยจัดระเบียบทางการเงินให้กับพรรคการเมืองโดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและเป็นสถาบันทางการเมืองของปวงชนอย่างแท้จริง มิใช่เป็นพรรคการเมืองที่กลุ่มอิทธิพลทางการเงินมาครอบงำในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมือง ซึ่งย่อมจะเป็นอันตรายสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ปัญหาพรรคการเมืองที่ส่งผลต่อระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย

หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารทุกครั้งมีการแทรกแซงเกิดความเสื่อมเสียทางการเมือง กติกาทุกทำลายก่อให้เกิดการแทรกแซงทางการเมือง จากกลุ่มหลังผลประโยชน์กลุ่มนายทุนรายใหญ่หรือกระทั่งคณะทหาร อันทำให้สถาบันการบริหารประเทศหลักของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย คือพรรคการเมือง เกิดความอ่อนแอไม่สามารถจะพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้นักการเมืองหรือพรรคการเมืองขาด “ความเป็นสถาบันทางการเมือง” ขาดการยอมรับจากประชาชน พรรคการเมืองถูกมองว่าเป็นการสนับสนุนพวกมีอิทธิพลหรือเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อหาผลประโยชน์ของกลุ่มหรือบุคคลขาดอุดมการณ์ทางการเมือง ไม่มีระเบียบวินัย แตกแยกระส่ำระสาย (Huntington, 1963) เกิดการความขาดศรัทธาจากประชาชนต่อพรรคการเมืองและกระบวนการเลือกตั้ง ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนที่เข้าไปทำหน้าที่ในสภานิติบัญญัติไม่ได้ตอบความสนองความต้องการหรือสอดส่องดูแลความทุกข์ยากของประชาชน มีการรับเงินทองใต้โต๊ะ เปลี่ยนสังกัดพรรคกันอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เป็นส่วนมาก และเมื่อประกอบกับการที่มีการแทรกแซงของนายทุนรายใหญ่และคณะทหารได้รับการแต่งตั้งให้เข้าไปเป็นทำหน้าที่สำคัญเกินกว่าครึ่งหนึ่งของตำแหน่งสำคัญในการบริหารประเทศทั้งหมด ซึ่งตำแหน่งนี้มีอำนาจเท่าเทียมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นลักษณะการขาดความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ในการดูแลประชาชนในสังคมตามที่ประชาชนคาดหวังไว้ และเมื่อประกอบกับผู้ที่มาดำรงตำแหน่งสำคัญในการบริหารประเทศมาจากการแทรกแซงของนายทุนรายใหญ่และฝ่ายทหารมากกว่าครึ่ง ทำให้การดำเนินการบริหารประเทศของรัฐสภาเต็มไปด้วยการหาแต่ผลกำไรและความยากลำบาก มีความขัดแย้งกันทั้งในหมู่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกลุ่มแทรกแซงทางการเมือง และระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสมาชิก ทำให้รัฐบาลไทยไม่ได้แตกต่างไปจากประเทศที่กำลังพัฒนาเท่าใด คือมีอำนาจในการตัดสินใจที่ไม่ชัดเจนหวังแต่ผลประโยชน์ และไม่สามารถบริหารบ้านเมือง อย่างทรงพลังในทางการเมืองมีแต่ความวุ่นวายและขัดแย้งกันในผลประโยชน์ส่วนบุคคล และเมื่อเกิดความวุ่นวายมากขึ้นคณะทหารหรือกลุ่มนายทุนก็สามารถเป็นข้ออ้างในการแทรกแซงทางการเมืองในที่สุด (สุจิต บุญบงการ , 2526)

การกำหนดเกณฑ์การสนับสนุนพรรคการเมืองจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ซึ่งเป็นเงินที่มาจากเงินภาษีอากรของประชาชนจะต้องครอบคลุมถึงเกณฑ์มาตรฐานที่จะพัฒนาให้

พรรคการเมืองทั้งพรรคขนาดใหญ่ พรรคขนาดกลาง และพรรคขนาดเล็กได้รับโอกาสรับการสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนอย่างเป็นธรรม กล่าวคือ พรรคการเมืองขนาดใหญ่สามารถทำหน้าที่ทางการเมืองของตนโดยไม่ถูกครอบงำจากกลุ่มทุนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนพรรคการเมืองขนาดกลางและขนาดเล็กก็มีโอกาสสร้างความเข้มแข็งจนสามารถเป็นพรรคขนาดใหญ่ หรือมีโอกาสเป็นรัฐบาลได้ ดังที่เกิดขึ้นในประเทศเยอรมนี ในกรณีของพรรคกรีน (The Green Party) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองขนาดเล็กในปี ค.ศ. 1990 แต่สามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นพรรคร่วมรัฐบาลผสมในรัฐบาลของนายเกอร์ฮาร์ด ชโรเดอร์ (Gerhard Schroder) แห่งพรรคสังคมประชาธิปไตยได้ในที่สุด (ปรีชา หงส์ไกรเลิศ และคณะ, 2549: 27) อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ของประเทศประชาธิปไตยใหม่ (new democracies) จำนวนมาก พบว่า มาตรการในการกำกับและสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองอาจนำไปสู่ผลที่มิได้คาดหมายได้เช่นกัน กล่าวคือ ประการแรก การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองเป็นมาตรการที่ต้องใช้ควบคู่กับการกำกับ ควบคุม และดูแลพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองที่ต้องพึ่งพาเงินสนับสนุน โดยรัฐขาดอิสระในการวางโครงสร้างและไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการกิจการภายในของพรรค ประการต่อมาในหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีพรรคการเมืองบางพรรคผูกขาดการครองอำนาจ การจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองอาจเกิดความไม่เป็นธรรมกับพรรคฝ่ายค้าน ประการสุดท้าย การสนับสนุนทางการเงิน แก่พรรคการเมืองในบางประเทศไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นมาตรการที่ไม่เป็นที่รับรู้ของประชาชนทั่วไป (Nassmacher, 2003)

ปัญหาความไม่กระจายตัวของการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนแก่พรรคการเมืองนี้มิได้เกิดจากความผิดพลาดในการบริหารกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง แต่เป็นปรากฏการณ์ที่มักเกิดขึ้นเสมอในประเทศประชาธิปไตยใหม่หรือประเทศที่ประชาธิปไตยยังไม่ก้าวหน้า (illiberal democracies) เช่น ในรัสเซีย พรรคการเมืองจำนวนมากที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถจัดความสัมพันธ์ภายในองค์กรได้อย่างเข้มแข็ง มีสมาชิกจำนวนน้อย และไม่สามารถระดมพลังสนับสนุนจากสาธารณชนได้อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยชนชั้นนำของประเทศ บนรากฐานทางทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้เปรียบได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐมากกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ (Hague and Harrop, 2007: 253-254) ดังนั้น การวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองจะต้องเข้าใจธรรมชาติของความได้เปรียบหรือเสียเปรียบดังกล่าวด้วย

แนวคิดในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง

พรรคการเมืองในฐานะสถาบันทางการเมืองของประชาชน (political party as a mass party) จะต้องมีกิจกรรมทางการเมือง ตามบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา ทั้งในเวลาที่มีการเลือกตั้งและไม่มีการเลือกตั้ง การสร้างพรรคการเมืองเพื่อนำไปสู่ความเป็นสถาบัน (institutionization) จึงต้องทำให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันของประชาชนอย่างแท้จริง มิใช่เป็นแต่เพียงในนาม แต่ในทางปฏิบัติกลับกลายเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มนายทุนผู้มีอิทธิพล ซึ่งต้องการที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มพวกพ้องของตนโดยใช้ชื่อประชาชนมากล่าวอ้างเพื่อความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2548) ด้วยเหตุนี้ การสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมืองเพื่อให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์อย่างน้อย 4 ประการ (ปรีชา หงส์ไกรเลิศ และคณะ, 2549: 26-27) คือ ประการแรก โครงสร้างของ

พรรคการเมืองจะต้องมีความเข้มแข็งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประการต่อมา พรรคการเมืองมีความสามารถในการรักษาวินัยของพรรค (party discipline) ประการที่สาม การจัดโครงสร้างการบริหารของพรรคต้องให้ความสำคัญกับการทำให้สาขาพรรคการเมือง มีความเข้มแข็งและเป็นกลไกเชื่อมโยงกับประชาชน ประการสุดท้าย รัฐจะต้องมีส่วนสนับสนุนในเรื่องการจัดระเบียบทางการเงินให้กับพรรคการเมืองโดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองขึ้นมา

การสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย

พรรคการเมืองที่มีความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย หรือประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องสร้างจริยธรรมของนักการเมือง เพื่อสร้างสรรค์พื้นฐานความเป็นประชาธิปไตยที่มีต่อการสร้างสรรค์สังคมการเมืองมีกลุ่มนักการเมือง กลุ่มผู้นำทั่วไป และกลุ่มผู้นำศาสนาที่จะพัฒนาสังคมชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ผู้นำหรือนักการเมืองที่ดีต้องประกอบไปด้วยหลัก 5 อย่าง คือ

1. ปัญญา หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความดี รู้ว่าอะไรไม่ดี ความดีสามารถอธิบาย ได้ด้วยเหตุผล และเหตุผลของความดีจะทำให้ประชาชนมีความสุข ผู้นำหรือนักการเมือง จะต้องประพฤติดีและเว้นความชั่วเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ทำให้ประชาชนมั่นใจว่าการประพฤติดีละเว้นการควานชั่วทำให้ชีวิตนั้นจะมีความสุข การประพฤติชั่วต้องถูกปฏิเสธจากสังคมและจะทำให้การใช้ชีวิตความเป็นอยู่มีความทุกข์และเดือดร้อน

2. ความกล้าหาญ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เราควรกลัวและไม่ควรกลัว มีความกล้าหาญที่จะทำความดีในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ แม้การกระทำความดีนั้นจะเสี่ยงด้วยชีวิตก็ตาม แต่ต้องมีเหตุผลที่จะรักษาความดีให้ดำรงอยู่ต่อไป เช่น ผู้ปกครองกล้าที่จะทำในสิ่งที่ดี กล้าปราบปรามในสิ่งชั่วร้ายทั้งหลาย ไม่ทำอะไรที่มีสองมาตรฐาน การที่ปล่อยความชั่วให้คงอยู่เพื่อเอาตัวรอดจะทำให้ความดีสูญหายไป เป็นการกระทำที่ไม่ใช่วิสัยของผู้นำหรือนักการเมือง

3. ควบคุมตนเอง หมายถึง การมีชีวิตตามทำนองคลองธรรมคุณงามแห่ง ความดี การไม่ปล่อยให้ชีวิตต้องตกเป็นทาสของอารมณ์และความปรารถนาต่าง ๆ เช่น ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดินต้องเป็นคนสาธารณะ ฉะนั้น การได้รู้จักควบคุมตนเองมีโอกาสทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุดผู้ปกครองต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีตลอดเวลา

4. ความยุติธรรม หมายถึง การแสดงออกในรูปของการกระทำที่เคารพสิทธิของคนอื่นและการไม่ยอมทำความชั่วต่อผู้อื่นคนที่ยุติธรรมไม่จำเป็นต้องตอบแทนการกระทำที่อยุติธรรมด้วยความอยุติธรรมผู้ปกครองต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้รักความยุติธรรม และทำให้สังคมมีความยุติธรรมและสามารถให้ความยุติธรรมกับสังคมกล้าที่จะดำรงความยุติธรรมไว้ ให้ได้ถ้าผู้ปกครองในสังคมใดไม่มีความยุติธรรมหรือไม่กล้าที่จะทำให้ความยุติธรรมเป็นที่เชื่อถือของสังคม หรือมีสองมาตรฐานสังคมนั้นย่อมไม่มีความสุขวุ่นวาย

5. การปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนา หมายถึง การกระทำความดี และยกย่องสิ่งที่ควรยกย่องศาสนาทุกศาสนาสอนให้กระทำความดี ผู้ปกครองต้องนับถือศาสนาและยึดมั่นใน หลักศาสนาที่ตนนับถือโดยเคร่งครัดเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสังคมทะนุบำรุงศาสนาโดยไม่มีอคติให้เจริญรุ่งเรือง

การมีพรรคการเมืองที่เข้มแข็งย่อมเป็นพื้นฐานของการมีระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง จึงได้ประเมินความเข้มแข็งของพรรคการเมืองไทย โดยใช้เกณฑ์ 4 ข้อ ได้แก่ หลักเกณฑ์เรื่องโครงสร้างของพรรคการเมือง หลักเกณฑ์เรื่องการรักษาวินัยของพรรค (party discipline) หลักเกณฑ์เรื่องการทำให้สาขาพรรคการเมืองเป็นกลไกเชื่อมโยงกับประชาชน และหลักเกณฑ์เรื่องการสนับสนุนทางการเงินให้กับพรรคการเมือง จากผลการวิเคราะห์ทั้งกฎหมายและข้อมูลที่เป็นทางการ พบว่า พรรคการเมืองไทยยังมีความไม่เข้มแข็ง (อ่อนแอ) อย่างน้อย 4 ประการ คือ

ประการแรก โครงสร้างของพรรคการเมืองไทยยังเป็นแบบ "รวมศูนย์อำนาจ"

ประการที่สอง พรรคการเมืองไทยยังมีปัญหาเรื่องการรักษาวินัยของพรรค

ประการที่สาม สาขาพรรคการเมืองยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำกิจกรรมทางการเมือง

ประการที่สี่ ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จากการสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ ตกอยู่กับพรรคการเมืองใหญ่เพียงสองพรรค (สองขั้วอำนาจ)

ข้อเสนอการสร้างพรรคการเมืองเข้มแข็ง

<u>เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้พรรคการเมืองไทยนั้น มี 2 ประการหลัก ๆ คือ</u>

1. ควรเพิ่มมาตรการที่เป็นการส่งเสริมบทบาทของสาขาพรรคการเมืองให้มากขึ้น โดยบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้สาขาพรรคการเมืองมีการจัดโครงสร้างที่เอื้อต่อการแสดงบทบาทและทำหน้าที่เป็นกลไกที่สำคัญของพรรคเพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองในระดับพื้นที่หรือท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ซึ่งมีแนวทางที่เป็นไปได้หลายแนวทาง เช่น

- กำหนดให้มีฝ่ายหรือส่วนงานที่มีภารกิจในเรื่องการทะเบียนสมาชิกพรรค สมาชิกสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ การสำรวจประชามติ การระดมทุนเข้าพรรคการเมือง การรณรงค์การเลือกตั้ง งานวิชาการ แผนงาน โครงการ และการรับเรื่องราวและร้องทุกข์ อยู่ในโครงสร้างทางการบริหารของสาขาพรรคการเมือง และการพิจารณางบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมืองตามโครงการและแผนงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกิจกรรมของสาขาพรรคการเมืองดังกล่าว

2. ควรเพิ่มบทบาทของสาขาพรรคการเมืองในการคัดสรรตัวแทนของพรรคในการเลือกตั้ง สส. ให้มากขึ้น โดยการเขียนในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้การพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น สส. ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วน เป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและประธานสาขาพรรคการเมือง

บทบาทของคนรุ่นใหม่ในการส่งเสริมพรรคการเมือง

การพัฒนานโยบายสำหรับพรรคประชาชนในปัจจุบัน **“คนรุ่นใหม่”** เป็นกลุ่มเป้าหมายทางการเมืองที่ถูก “ใช้” แต่ไม่ถูก “ให้” พรรคประชาชน จึงมองหาแง่มุมใหม่ ๆ ในการพัฒนานโยบายสำหรับประชากรคนรุ่นใหม่ เพราะเห็นว่าแม้ปัจจุบันประเทศไทยจะมีสัดส่วนผู้แทนราษฎรที่มีค่าเฉลี่ยอายุลดลงจากปี พ.ศ. 2562 คือมีคนรุ่นใหม่เข้าไปเป็นผู้แทนมากขึ้น แต่พรรคประชาชนกลับรู้สึกว่าปัญหาของคนรุ่นใหม่ไม่ได้ถูกสะท้อนในพื้นที่ทางการเมืองมากนัก จึงพยายามผลักดันข้อเสนอเกี่ยวกับ

คนรุ่นใหม่ผ่านการทำสื่อ และบทความ เพื่อทำความเข้าใจและเสนอแง่มุมใหม่ ๆ ต่อสังคม รวมถึงพยายามสร้างการมีส่วนร่วมให้คนรุ่นใหม่มีพื้นที่ทางการเมือง และสะท้อนแง่มุมกฎหมายต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องแก้ไขให้เป็นมิตรและเป็นธรรมกับคนรุ่นใหม่มากขึ้น

คนรุ่นใหม่ควรมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ยกตัวอย่างปัจจุบันมีการกำหนดอายุคนที่เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ที่ 35 ปี แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกปี พ.ศ. 2475 กำหนดไว้ที่เพียงอายุแค่ 20 ปี ขณะที่เวลาผ่านไป สังคมไทยมีทัศนคติต่อเด็กและคนรุ่นใหม่เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามระยะเวลาจนมาถึงปี พ.ศ. 2562 หลายพรรคและกลุ่มทางการเมือง ก็เริ่มสนใจกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First Voter) จำนวนกว่า 7 ล้านคน คิดเป็น 15% ของ 51 ล้านคนซึ่งเป็นจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด กลายเป็นกลุ่มฐานเสียงที่พรรคการเมืองพยายามเจาะเข้าหา และมีปีกของเยาวชนเกิดขึ้นในหลายพรรค ซึ่งเป็นหนึ่งในความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ ต่อมาเวลาพรรคการเมืองคุยเรื่องคนรุ่นใหม่ เขามีท่าทีแบบไหน บางพรรคการเมือง ‘ใช้’ คนรุ่นใหม่ แต่บางพรรคการเมือง ‘ให้’

พรรคประชาชนได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนเป็นอย่างมาก ตามเจตนารมณ์ของพรรคที่ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของอำนาจ ขณะเดียวกันพรรคประชาชนมองว่าเยาวชนคนรุ่นใหม่เป็นผู้มีความรู้และความคิดก้าวหน้า ซึ่งเหมาะสมที่จะกลายเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงอนาคตด้วย ในพรรคประชาชนจะประกอบด้วยผู้บริหารพรรค เช่น นายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาชน นักการเมืองในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตหลายท่านรวมถึงทีมงานพรรค ทีมอาสา และสมาชิกพรรคที่มีคนรุ่นใหม่จำนวนมาก ทั้งหมดนี้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันการทำงานทางความคิดและนำไปสู่การทำนโยบาย ดังเช่น การผลักดันเรื่องการกระจายอำนาจในช่วงที่มีการเตรียมการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งผลักดันให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้สมัครและชนะได้รับการเลือกตั้ง เช่น นายก อบจ. ลำพูน และสมาชิกสภาจังหวัดในหลายจังหวัด

ซึ่งพรรคประชาชนได้มีกิจกรรมให้คนรุ่นใหม่เข้าร่วมหลายช่องทาง ยกตัวอย่างเช่น สมาชิกสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของพรรคการเมือง ผ่านช่องทางการบริจาคการสมัครสมาชิกและการบริจาคภาษีให้กับพรรคประชาชน และกิจกรรมสมาชิกสัมพันธ์ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครรวมทั้งต่างจังหวัด ซึ่งจะเชิญวิทยากร และ สส. ร่วมพูดคุยในหลายประเด็น เช่น เศรษฐกิจปากท้อง การท่องเที่ยว สวัสดิการสังคม ผังเมือง และประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน

ดังนั้น จึงเป็นสิทธิและอิสรภาพของคนรุ่นใหม่ที่จะเลือกว่าจะหยิบยกบางส่วนจากงานเขียนของ ศาสตราจารย์นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์ ที่บอกว่าคนรุ่นใหม่ ไม่ได้ยึดโยงตัวเองกับผลประโยชน์เชิงโครงสร้างนโยบายมากเท่ากับ **“ผลประโยชน์เชิงอุดมการณ์”** เห็นได้จากช่วงเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ที่หลายพรรคการเมืองได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยที่เขาเคยทำร่วมกับเครือข่ายเด็กและเยาวชน ทำการสำรวจความเห็นคนรุ่นใหม่ราว 7,000 คน เพื่อให้คะแนนผู้ใหญ่และประเทศรวมถึงออกแบบอนาคตและคุณภาพชีวิตของตัวเอง ในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งพบว่าคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามและสร้างมายาคติเดิมทำให้ “สื่อ” และ “พรรคการเมือง” ที่มุ่งเน้นในเรื่องเหล่านี้ได้รับความสนใจและการตอบรับจากคนรุ่นใหม่ แต่เมื่อผ่านมาอีก 4 ปี พรรคเล็งเห็นว่าภูมิทัศน์การเมืองเปลี่ยนไป คนรุ่นใหม่มองเห็นสนามการเลือกตั้งและความขัดแย้งทางการเมืองมากขึ้น ทำให้นิยามของ **“ผลประโยชน์เชิงอุดมการณ์”** ถูกขยาย และทำให้เรื่องปากท้องถูกรวมเข้าไปเป็นหนึ่งในเรื่องของอุดมการณ์

“คำว่าผลประโยชน์เชิงอุดมการณ์ มีนิยามกว้างขึ้น พอมีคนบอกว่านโยบายปากท้องไม่มีอุดมการณ์ คิดว่ายุคนี้เราเรียนรู้แล้วว่ามันไม่จริง การขับเคลื่อนให้คนกินดีอยู่ดีก็เป็นเรื่องอุดมการณ์เช่นกัน”

แนวทางการประเมินความเข็มแข็งของพรรคการเมืองจะต้องมีการจัดการโครงสร้างการบริหารสาขาพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกเชื่อมโยงกับประชาชนได้ ซึ่งในพรรคประชาชนมีการตั้งสาขาพรรคการเมืองที่ชัดเจน มีโครงสร้างการบริหารของพรรคทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด และมีรูปแบบการทำงานที่สอดคล้องกับการทำงานกับส่วนกลางของพรรคอย่างชัดเจน เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรค ทั้งสาขาพรรคที่มี สส. ของพรรคประชาชน และไม่มี สส. ของพรรคประชาชน ขณะเดียวกันบุคลากรที่เป็นผู้บริหารสาขาพรรคที่มีคนหลากหลายช่วงวัย ล้วนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่ทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อผลักดันเป็นนโยบายของพรรคในระดับท้องถิ่นได้

บทบาทการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่จากผู้เรียกร้อง มาเป็น “ผู้เล่น” ทางการเมือง

“เวลามีคนบอกว่าเคยเป็นวัยรุ่นมาก่อน เลยเข้าใจวัยรุ่น เราคิดว่าเป็นมายาคติ เพราะวัยรุ่นในยุคก่อนที่ยังเป็นโลกไม่มีสัญญาณ Wi-Fi กับวัยรุ่นในวันนี้ที่มี 5G แล้ว มันต่างกันมาก มันเป็นคนละวัยรุ่นกัน”

พรรคประชาชนได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของ “รุ่น” บนสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้แต่ละวัยมีความต้องการและข้อเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับตัวเองมากขึ้น เขายังยกตัวอย่างปรากฏการณ์ “Youthquake” แรงสั่นสะเทือนจากคนรุ่นใหม่ ที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลก รวมถึงในไทย เมื่อคนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานทางการเมือง มีการใช้ศัพท์ใหม่อย่าง “ผู้ประกอบการทางการเมือง” (Political entrepreneur) หมายถึงคนรุ่นใหม่ที่รู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัว และเข้าไปมีส่วนในการบริหารจัดการ แต่ถึงแม้จะเห็นภาพความตื่นตัว และปรากฏการณ์ความเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง แต่บรรยากาศการเมืองหลังการเลือกตั้ง พรรคประชาชนเห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวกับนักเรียน เยาวชน นักศึกษา และการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคนรุ่นใหม่ยังไม่ค่อยถูกพูดถึง ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของคนทุกรุ่น ทุกกลุ่ม ที่จะเข้าไปช่วยกันขับเคลื่อนและแก้ปัญหา ยกตัวอย่างเช่น เรื่องเด็กไม่ได้รับความยุติธรรม หรือ ปัญหาการถูกละเมิดสิทธิในโรงเรียน

“เวลาเราพูดถึงเยาวชน ช่วงอายุ 0 - 24 ปี ซึ่งกินสัดส่วนประชากรถึง 1 ใน 3 ของประเทศ แต่เสียงของคนกลุ่มนี้หายไปไหน แน่นอนว่ามีคนรุ่นใหม่ที่ลุกขึ้นมาเรียกร้องทางการเมือง หรือเข้าไปเป็นนักการเมืองมากขึ้น แต่ปัญหาของคน 30% นี้ไม่ถูกสะท้อนมากนัก เมื่อถึงช่วงเวลาที่ประเทศไทยกำลังเปลี่ยนผ่านมีรัฐบาลใหม่แล้ว ก็ไม่ควรลืมเรื่องนี้”

การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยของคนรุ่นใหม่

ปรากฏการณ์ความตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา จนถึงวันที่มีรัฐบาลใหม่ มี 3 เรื่องใหญ่ ที่พรรคประชาชน ย้ำว่า “อย่าลืม” เกี่ยวกับการผลักดันการทำงานด้านคนรุ่นใหม่ คือ

1. เปิดพื้นที่ทางการเมืองให้กับคนกลุ่มนี้ให้มากขึ้น สำรวจความคิดเห็นและความต้องการก่อนนำมากำหนดเป็นนโยบายจาก “ล่างขึ้นบน” โดยไม่ไปคิดแทน หรือกำหนดกรอบให้คนรุ่นใหม่

แต่ใช้วิธีการกำหนดนโยบายแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการจัดการงบประมาณด้านเด็กและเยาวชน 5.2 พันล้านบาทต่อปี ที่เป็นงบประมาณที่มาก แต่มีการจัดการแบบแยกส่วน จึงอยากจะเห็นการจัดการรวบรวมงบประมาณที่กระจายอยู่ในหลายภาคส่วนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันพรรคยังเห็นว่ามีอีกหลายงบประมาณที่น่าจะสามารถจัดเก็บเพิ่มผ่านกระบวนการทางภาษีได้

“อย่างเช่น การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากโรงเรียนกวดวิชาเอกชนที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายในประเทศที่ให้คุณค่ากับการสอบ โรงเรียนกวดวิชาเป็นธุรกิจที่หอมหวานเสมอ เขาหากินกับเด็ก ๆ ควรจ่ายภาษีเต็มเม็ดเต็มหน่วย แล้วนำภาษีนั้นมาใช้พัฒนาเยาวชน หรือแนวทางการยกเลิกการเกณฑ์ทหาร ซึ่งจะทำให้ได้งบประมาณกลับคืนมาไม่น้อย ไม่ควรคืนให้กระทรวงกลาโหม แต่ควรนำมาใช้พัฒนาคนรุ่นใหม่แทน”

2. สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเจริญเติบโต เช่น การแก้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เพิ่มพื้นที่สาธารณะให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วม และทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ พรรคเห็นว่าปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่ขัดต่อการเจริญเติบโต

“เช่น พ.ร.บ. สุขภาพจิต ต้องปรับเกณฑ์ในการบังคับบำบัดให้รัดกุมขึ้นในช่วงเวลาที่บ้านเรามีคนรุ่นใหม่ป่วยด้วยโรคซึมเศร้ามากขึ้น หรือกฎหมายอื่น อย่างการลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่ปัจจุบันกำหนดไว้ที่ 18 ปี แต่ขณะที่กลุ่มเยาวชนวัย 15 – 18 ปี สามารถทำงานบางประเภทได้แล้ว และถูกดำเนินคดีอาญาได้ ขณะที่อายุ 17 ปีแต่งงานและเสี่ยงภัยสงคราม ขึ้นทะเบียนทหารกองเกินได้ ในอนาคตก็น่าจะมีการทบทวนเรื่องการลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงได้”

3. ลดแรงกดดันในการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลเรื่องสุขภาพจิต หรือลดแรงกดดันในการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน พรรคยกตัวอย่างในมุมมองของเขาว่า

“ปัจจุบันประเทศไทยมีงบประมาณลูกเสือ ปีละกว่า 337 ล้านบาท ซึ่งรวมเงินประจำตำแหน่งครูไว้ด้วย หากปรับงบประมาณที่ใช้บังคับให้เด็กเรียนผูกเงื่อนหรือเรียนร้องเพลงเมาคลีล่าสัตว์ ซึ่งไม่รู้ว่าจะได้ประโยชน์จริงไหม มาใช้สอนให้เด็กว่ายน้ำเป็น เล่นน้ำได้ รวมถึงปรับงบประมาณที่เป็นเงินประจำตำแหน่งครูลูกเสือ ไปให้กับครูที่ให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยากับเด็ก ก็อาจช่วยรักษาชีวิตเด็กจากการฆ่าตัวตายหรือการจมน้ำได้หลายคน”

เมื่อถามถึงความคาดหวัง หลังจากได้รัฐบาลใหม่ พรรคประชาชนมองว่า ถ้าไม่เกิดอุบัติเหตุทางการเมืองขึ้นระหว่างทางก็เท่ากับว่ารัฐบาลมีเวลา 4 ปีเต็ม ในการพิสูจน์ให้เห็นว่าเรื่องปากท้องกับเรื่องของอุดมการณ์เป็นเรื่องเดียวกัน ถ้าประชาชนกินดีอยู่ดี ก็มีเวลาไปทำอย่างอื่น ส่วนเรื่องนโยบายเยาวชน ที่ไม่ได้เป็นนโยบายหลักที่พรรคการเมืองใช้หาเสียงก่อนเลือกตั้ง มีพรรคการเมืองที่ชูประเด็นสุขภาพจิต และประเด็นคนรุ่นใหม่หาเสียงอยู่บ้าง ไม่เท่ากับนโยบายหลัก อย่างเรื่องปากท้อง แต่เมื่อประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัย ตามสัดส่วนโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไป ทำให้คนรุ่นใหม่หนึ่งคนต้องแบกรับภาระคนอีก 6 คน และยังต้องรับมือกับปัญหาใหม่ ๆ ของตัวเองที่มากับโลกอนาคต อย่างปัญหาสุขภาพจิต ภาวะโลกร้อน และทุนนิยมแบบผูกขาด การสร้างตาข่ายรองรับคนกลุ่มนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญ

“การลงทุนกับคนรุ่นใหม่ ไม่ใช่แค่เรื่องที่เราพยายามจะเตรียมเขาเข้าสู่โลกแรงงานเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมความพร้อมให้เขาเข้าสู่ความผันผวนของโลกใบนี้ที่เราไม่รู้ จึงอยากให้เป็นเรื่องของพรรคการเมืองทุกพรรค ไม่ใช่แค่รัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้”

ปัญหาปรัชญากับแนวคิดเรื่องการศึกษา และสิทธิ

พรรคประชาชนปรับการทำงานสื่อสารผ่านความคิดเห็น ฟังเสียงสะท้อนของเด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่ตัวแทนพรรคพูดถึงเรื่องนโยบาย และสวัสดิการที่เป็นตาข่ายรองรับคนกลุ่มนี้เป็นเรื่องสำคัญ แต่มีประเด็นที่สำคัญไม่แพ้เรื่องสิทธิ และคุณภาพชีวิตของพวกเขาคือเรื่อง “วิธีคิด” ในระบบการศึกษา ที่บ้านเราต่างจากหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว ตรงที่ระบบการศึกษาในประเทศเหล่านั้นสนใจเรื่อง “การสร้างสรรค์” และ “การเป็นตัวของตัวเอง” ขณะที่การศึกษาบ้านเราสนใจเรื่อง “การสร้างวินัย” และ “การเป็นไปตามครรลอง” ที่โรงเรียนต้องการเรื่องนี้ พรรคเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับปรัชญาการศึกษาและเป็นเรื่องน่าลำบากใจ

“มีคนบอกว่า การศึกษาเป็นกระบวนการ ที่ทำให้เราพร้อมสำหรับการถูกโซตัส ให้เราเตรียมตัวไปสู่กลไกอำนาจนิยม ให้เรายินยอมเมื่อคนทำผิดกับเราในขณะที่เราเป็นนักเรียน ให้เรายินยอมเมื่อเจ้านายทำผิดกับเราในขณะที่เราเป็นลูกจ้างเขาอย่างในวงราชการวันนี้ก็มีปัญหา การละเมิดสิทธิในการทำงาน การทำงานเกินเวลาในหน่วยงาน มันมีมายาคติว่าคนถูกละเมิดควรเรียกร้องอย่างเต็มที่ แต่กลไกการเรียกร้องหรือวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้คนรู้จักหรือเชื่อการร้องเรียนมันอาจจะไม่มี” และถ้าจะเริ่มหาจุดเริ่มต้นของ “ความเปลี่ยนแปลง” ที่ดีขึ้น เขาเห็นว่าจะต้องเริ่มที่การปรับวิธีคิดตั้งแต่ในโรงเรียนให้นักเรียนสะท้อนความเห็นได้ และมีกระบวนการรับฟังความเห็นที่ชัดเจน เช่น หากรู้สึกว่าถูกทำโทษโดยที่เขาไม่ผิด หรือถูกใช้ความรุนแรง จะมีช่องทางในการร้องเรียนได้

“ถ้าเรามีเด็กที่ถูกทำโทษจากพ่อแม่ โดยที่เขาไม่รู้ว่าเขาผิดอะไร พอโตขึ้นไปหน่อยก็ถูกทำโทษจากคุณครู ต้องเรียนวิชาที่ไม่จำเป็นโดยที่ไม่รู้ว่าทำไมต้องเรียนสิ่งเหล่านี้ด้วย สักพักก็ถูกบังคับเกณฑ์ทหารโดยที่เขาคิดว่าไม่จำเป็น สุดท้ายเขาจะกลายเป็นคนที่จำยอม ประเทศหรือคนที่มีอำนาจมากกว่าเขาว่าอย่างไร เขาก็ต้องว่าตาม พรรคคิดว่าเราไม่ต้องการประชากรแบบนี้ แต่เราต้องการประชากรที่ตระหนักรู้ว่าสิทธิของตัวเองคืออะไร และลุกขึ้นมาปกป้องสิทธิของตนเองและสิทธิของคนอื่น ถ้าเด็กโตขึ้นมากับการศึกษาที่ถูกต้อง การศึกษาที่สอนให้เขาเชื่อในสิทธิ เนื้อตัวร่างกาย สอนให้เขาเป็นคนที่จะปกป้องสิทธิคนอื่นด้วย พรรคคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ”

บทสรุป

จากการทำงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง มิใช่การควบคุมพรรคการเมืองให้อยู่ในร่องในรอยหรือปล่อยปละละเลยให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งภายในแต่ไม่ใส่ใจกับความต้องการของประชาชน การพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็งที่แท้จริงนั้นคือการสนับสนุนส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและสมาชิกพรรคให้สามารถดำรงสถานะความเป็นพรรคการเมืองได้อย่างมั่นคง โดยไม่หวังพึ่งพาการสนับสนุนจากรัฐแต่เพียงอย่างเดียว ที่สำคัญที่สุดพรรคการเมืองต้องมีความสามารถในการ

แสดงบทบาทและทำหน้าที่ ตามที่ระบอบประชาธิปไตยคาดหวัง และเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

ผลลัพธ์จากการที่คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม ประกอบกับพรรคมีแนวนโยบายที่ชัดเจน จึงส่งผลให้การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 พรรคก้าวไกล ได้รับคะแนนจากการเลือกตั้งทั้งในระบบเขตเลือกตั้งและในระบบบัญชีรายชื่อจำนวน 75 คน เป็นอันดับ 3 แต่ไม่ได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาล จากนั้นได้เปลี่ยนมาเป็นพรรคประชาชน ยังคงมีนโยบายส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมประกอบกับพรรคมีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ส่งผลให้การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 พรรคประชาชนได้รับการเลือกตั้งทั้งในระบบเขตและระบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 151 คน เป็นอันดับ 1 ถึงแม้พรรคจะไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ แต่พรรคประชาชนก็ยังมุ่งมั่นที่จะให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นอันดับ 1 และสามารถจัดตั้งรัฐบาลในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

ทั้งนี้ หัวใจสำคัญของการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองนั้น ต้องคำนึงถึงความสมดุลกันระหว่าง 2 หลักการ คือ หลักการที่มุ่งควบคุมให้พรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุนนำงบประมาณที่ได้ไปใช้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ และหลักการที่มุ่งสนับสนุนให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ โดยสามารถรักษาเจตนารมณ์และอุดมการณ์ทางการเมือง ตามวิถีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้อย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

การกระตุ้นให้ประชาชนคนรุ่นใหม่เขามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง ประชาชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องอย่างแท้จริง และสร้างความสนใจในปัญหาของบ้านเมืองมากขึ้น ในฐานะของ สส. พรรคประชาชน ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่สืบทอดเจตนารมณ์ของประชาชนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งพรรคอนาคตใหม่ พรรคก้าวไกล จนมาถึงพรรคประชาชนในปัจจุบัน ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการรับฟังเสียงของประชาชน รวมทั้งคนรุ่นใหม่ในการแสดงออกทางการเมืองและต้องการความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการให้ความสำคัญทางความคิดและการผลักดันนโยบายที่ก้าวหน้า เพื่อส่งต่อสังคมในอนาคตมาโดยตลอดอยากให้สังคมเปิดใจพูดคุย รับฟัง หรือวิพากษ์วิจารณ์ในความคิด ความเห็นที่แตกต่างต่อปัญหาเรื่องสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง รวมทั้งอย่าปิดกั้นเสียงของประชาชนที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงจริง ๆ เพราะสุดท้ายแล้วเราทุกคนก็ฝืนต่อโลกที่กำลังพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงไม่ได้

เอกสารอ้างอิง

กนก วงษ์ตระหง่าน. (2553). พรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรูญ สุภาพ. (2538). ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2568

จักษ์ พันธ์ชูเพชร. (2549). การเมืองการปกครองไทย จากยุคสุโขไทยสู่สมัยทักษิณ (พิมพ์ครั้งที่ 6). ปทุมธานี: บริษัท มายด์ พับลิชชิ่ง. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2568

ชรินทร์ สันประเสริฐ. (2563). พัฒนาการของรัฐไทย. เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย หน่วยที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ณรงค์ เหล่าธีระเชาวน์. (2556). ประชาธิปไตย. รายงานการอบรมตามหลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ณรงค์เดช สรุโฆษิต. 2554. แนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2568

นรนิติ เศรษฐบุตร. (2530). พรรคประชาธิปัตย์ : ความสำเร็จหรือความล้มเหลว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2568

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. 2555. แนวทางการปฏิรูประบบการเลือกตั้งและพรรคการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2568

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. 2548. พรรคการเมืองในสหราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2568

ปรีชา หงษไกรเลิศ. 2549. ”พรรคการเมืองไทย” ในนรนิติ เศรษฐบุตร.บรรณาธิการ. การเมืองการปกครอง ไทยในรอบ 60 ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.นนทบุรี: สถาบัน พระปกเกล้า. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2568

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศและคณะ. 2549. การประเมินผลการใช้จ่ายเงินของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองประจำปี 2548. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2568

_____. (2534). พรรคการเมืองกับพัฒนาการทางการเมืองไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 1–7. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2568

พระกฤษฎายุทธ เต๋จ๊ะดีและคณะ. (2555). พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครูบาศรีวิชัย สู่อารยธรรมร่วมสมัย การประชุมวิชาการระดับชาติ. ลำพูน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2568

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2549). หลักรัฐศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์ จำกัด.

ลิขิต ธีรเวคิน. 2555. ปาฐกถาพิเศษ ในการสัมมนาวิชาการของสถาบันพระปกเกล้าเรื่องการปฏิรูปพรรคการเมือง: การสังกัดพรรค การยุบพรรค และการตอบสนองความต้องการของปวงชน เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2555 ณ โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพฯ.

วรทิพย์ มีมาก และชีวินทร์ ฉายาชวลิต. (2547). หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. กรุงเทพฯ: รำไทยเพรส จำกัด. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2568

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. 2554. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทและอ านาจหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาในการรักษาวินัยพรรคการเมืองและการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2568

วิสุทธิ์ โพธิแท่น. 2544. การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองไทย: คู่มือปฏิบัติหน้าที่สมาชิกรัฐสภา. นนทบุรี:

สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2568

วิทยากร เชียงกูล. (2565). หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2568, จาก http:// www. Witayakorndub.wordpress.com/ democratic

สุจิต บุญบงการ. (2526). บทบาทของสภานิติบัญญัติ. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2555ก. ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 2 กรกฎาคม 2555. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2568

จาก http://www.ect.go.th/newweb/upload/ cms02/download/4080-1721-0.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2555ข. สรุปการจัดสรรเงินสนับสนุนให้พรรคการเมือง ตั้งแต่ปี 2542–2555. สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2568

จาก http://www.ect.go.th/newweb/upload/cms02/download/4242-9636-0.pdf.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2554. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 เลือกตั้ง ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2554. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2568

จาก http://mp.parliament.go.th/map2554/ index.aspx.

เสนีย์ คำสุข. 2554. “พรรคการเมือง: บทสำรวจงานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา.” ในรวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์เนื่องในโอกาส ครบรอบ 33 ปี มสธ. ครบรอบ 29 ปี รัฐศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2568

อานนท์ อาภาภิรม. (2545). รัฐศาสตร์เบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2568

Carey and Reynolds, 2007; Cox, 1997; LaPalombara and Weiner, 1966 Page 23. Ways of Constitution-Making in Southeast Asia 45. Jon... Chambers and Aurel Croissant (Bangkok: ISIS, 2010), pp. 61-62. 63 "National

Croissant and Chambers, 2010: 217 Democracy under stress : civil-military relations in South and Southeast Asia co-edited by Paul Chambers and Aurel Croissant ... (217): peace_pdo->q() #2

Fisher and Eisenstadt, 2004 Introduction: Comparative Party Finance: What is to be Done? Justin Fisher and Todd A. EisenstadtView all authors and affiliations ... Fisher, Justin (1999) ' ...

Joseph LaPalombara and Myron Weiner (1966) Collections: Princeton Legacy Library Originally published in 1966. The Princeton Legacy Library uses the ...

Hague and Harrop, 2007: 253- 254 Comparative government and politics : an introduction Available at Main Library Main Library (STANDARD LOAN) - 2nd floor

(JF51 Hag.) ...

Huntington, S.P. (1 9 6 3) . Political Order in Changing Societies. Conn: Yale University Press.Phongpaichit, P., & Piriyarangsan, S. (1 9 9 4) . Corruption and Democracy

in Thailand. Bangkok: Chulalongkorn University

Hofmeister and Grabow, 2011 distinguish six main factors which can have a positive impact

on intra-party democracy in any given political organization: 1.

Nassmacher, 2003 (p.4). The costs of democracy usually involve functioning of the judiciary, local government and other public goods but regardless of... 16 หน้า

Uslaner, Eric M. 2006. “Political Parties and Social Capital, Political Parties or Social Capital.” In. Handbook of Party Politics (eds.) Richard S Katz and ..49 หน้า